

*Маст. Емилија Костић, истраживачица - приправница
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу*

*УДК: 347.965.42:347.627.2
DOI: 10.46793/XXIV-14.521K*

ОСВРТ НА ПОСТУПАК ПОСРЕДОВАЊА У БРАЧНИМ СПОРОВИМА ИЗ УГЛА СРПСКОГ ПРАВНОГ СИСТЕМА *

Резиме

Циљ овог истраживања је да укаже на предности коришћења посредовања у решавању брачних спорова јер се тако избегавају стресне ситуације не само сукобљених страна, него и деце која су тиме, и без своје воље, увучена у конфликт који су произвели њихови родитељи. Овим рукописом ауторка настоји да објасни поступак посредовања у решавању брачних спорова, затим ко спроводи посредовање, као и да укаже на значај таквог поступка у домену решавања ове врсте спорова. У закључном делу ауторка, оцењујући позитивне стране поступка посредовања, настоји да пружи предлоге за већу афирмацију овог начина решавања брачних спорова.

***Кључне речи:** медијација, посредовање у брачном спору, посредник, нагодба, мирење.*

1. Увод

Медијација (или посредовање)¹ се у најопштијем смислу може одредити као добровољан и флексибилан поступак у коме странке уз помоћ неутралног трећег лица идентификују спорна питања, развијају опције и разматрају алтернативе за решење међусобног спора које би било обострано прихватљиво.² Представља једну врсту алтернативног метода мирног решавања спорова, те показује значајне предности у односу на

* Рад је написан у оквиру Програма истраживања Правног факултета Универзитета у Крагујевцу за 2023. годину који се финансира из средстава Министарства, науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

¹ Српски Закон о посредовању у решавању спорова (Сл. гласник РС, бр. 55/2014- ЗПРС) користи термин посредовање, а не термин медијација, видети чл. 2.

² Петровић, М., *Окончање поступка медијације и његове последице*, Зборник радова: Услуге и одговорност, Крагујевац, 2017, стр. 873.

судски поступак.³ С тим у вези, у поступку посредовања (медијације), уместо атмосфере сукобљавања и надметања, подстиче се атмосфера поверења, разумевања, извињења и помирења.⁴

Значај медијације (посредовања) је несумњиво велики у области породичних односа, посебно у брачним споровима. Ово тим пре што се у споровима овакве врсте не ради само о разводу или поништењу брака, већ и о деци која ће престанком брачне заједнице бити највише оштећена. У правној доктрини разликује се породична медијација у ширем смислу од бракоразводне медијације као породичне медијације у ужем смислу. Ову поделу, међутим, ваља прихватити условно, с обзиром на то да, из перспективе детета, бракоразводно посредовање није могуће ограничити само на престанак брака, већ ће оно нужно бити проширено и на децу, односно на заштиту њиховог најбољег интереса.⁵

Када је реч о српском правном систему, посредовање у брачном спору је у наше законодавство уведено Породичним Законом⁶, на Препоруку бр. Р 98(1) Савета Европе о породичној медијацији^{7, 8}. Реч је о особеном поступку који се суштински састоји из две фазе: мирeња и нагодбе, при чему су њихове сврхе различите. Оно чини саставни део судске процедуре за развод и поништење брака.⁹ Увођење таквог двофазног поступка се може поздравити будући да су породични спорови, а посебно они који се односе на брачне односе, дубоко интимни догађаји којима треба прићи крајње опрезно. Покушај да се супружници помире односно да постигну нагодбу о важним питањима њиховог односа даје им могућност да избегну дуготрајну, испрљујућу и новчано захтевну парницу у брачном спору.

Имајући у виду речено, на почетку ћемо обрадити сам поступак посредовања, а потом акценат ставити на то ко спроводи посредовање. Након тога следи осврт на значај посредовања у брачном спору.

³ Видети детаљније: *Исто*, стр. 874.

⁴ Недић, Б., Арсић, Ј., *Препоруке за развој и примену медијације у Србији*, Београд, 2011, стр. 13.

⁵ Јовић-Прлаиновић, О., *Бракоразводна медијација*, Зборник радова: Правни аспекти савремених друштвених кретања у Републици Србији, Косовска Митровица, 2019, стр. 67.

⁶ Породични закон – ПЗ, Сл. гласник РС, бр. 18/2005, 72/2011 – др. закон и 6/2015.

⁷ Препорука бр. Р (98) 1 Комитета министара Савета Европе државама чланицама о породичној медијацији. Доступна на сајту: http://www.medijacija.org/wp-content/uploads/2018/04/5_2_Prepоруке-Saveta-Evropsе-o-porodicnoj-medijaciji.pdf

⁸ Види више. Ваван, З., *Извршење судских одлука из односа родитеља и деце*, докторска дисертација, Правни факултет Универзитета Унион у Београду, 2019., стр. 101.

⁹ Поњавић, З., *Посредовање у брачним споровима: Однос посредовања и судске процедуре*, Правни живот, бр. 10/2007, стр. 471.

2. Поступак посредовања у решавању брачних спорова

2.1. Уопште о спровођењу посредовања у брачном спору

Као што је речено, поступак посредовања у брачном спору обухвата поступак за покушај мирења (мирење) и поступак за покушај споразумног окончања спора (нагодба).¹⁰ Појмови мирења, односно нагодбе у ПЗ нису ближе одређени. Законом је прецизирана сврха спровођења поменутих поступака, ситуације када се они спроводе, када су ови поступци успешни, односно неуспешни итд. С тим у вези, у литератури је наглашено да нормативни акти којима је предвиђена примена посредовања у брачним споровима не садрже потпуна и прецизна правила¹¹, тако да би имало смисла побољшати их и појаснити у будућности.

Основни циљ мирења, као што и реч каже, јесте да се поремећени однос супружника разреши без конфликта и спречи развод брака.¹² Уколико се тај први циљ не оствари, супружницима се пружа помоћ да постигну споразум о свим последицама развода брака.¹³ То је заправо и сврха нагодбе – да се однос супружника, уколико је немогуће избећи развод, након тога уреди без конфликта.¹⁴ Отуда се посредовање између супружника, као особен и нов приступ у решавању таквог спора посматра као пожељан¹⁵, те погоднији у односу на „обично“ решавање дотичног спора, као дуготрајног и исцрпљујућег парничења. С тим у вези, ПЗ прописује да судија, који руководи посредовањем, не може учествовати у доношењу одлуке у некој каснијој фази поступка, осим ако је посредовање успело.¹⁶ Тиме је загарантована поверљивост и непристраност посредовања, као његове значајне карактеристике.¹⁷

Поступак посредовања у брачном спору започиње након што суд прими тужбу за развод или поништај брака. Суд ће заказати рочиште за посредовање које ће се одржати пред судијом појединцем. Судија који руководи посредовањем дужан је да препоручи супружницима да се подвргну и психо-социјалном саветовању. Ако супружници на то пристану,

¹⁰ Чл. 229. ПЗ.

¹¹ Ранђеловић, Д., *Поступак посредовања у брачним споровима*, Зборник радова: Породични закон – дванаест година после, Београд, 2018, стр. 333.

¹² Исто, стр. 329.

¹³ Ковачек Станић, Г., Самарџић, С., *Да ли (породично) право итити породицу?*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 1/2021, стр. 30.

¹⁴ Ранђеловић, Д., *нав. чланак*, стр. 329.

¹⁵ Поњавић, З., *Приватизација породице и породичног права*, Београд, 2009, стр. 138.

¹⁶ Чл. 231. ст. 3. ПЗ.

¹⁷ Ранђеловић, Д., *нав. чланак*, стр. 329.

суд ће на њихов предлог, или уз њихову сагласност, посредовање поверити надлежном органу старатељства, брачном или породичном саветовалишту, односно другој установи која је специјализована за посредовање у породичним односима. Поверовање дотичном органу се врши достављањем тужбе за поништај или развод брака.¹⁸ Посредовање у брачном спору, међутим, неће моћи да се спроведе уколико један од супружника не пристане да се на овај начин решава настали конфликт, ако је један од супружника неспособан за расуђивање, ако је боравиште једног од супружника непознато и ако један или оба супружника живе у иностранству.¹⁹

У упоредном праву поступак посредовања у породичним односима разликује се од земље до земље.²⁰ Посебно је интересантно сагледати питање да ли посредовање представља неопходан услов за спровођење судског поступка развода брака. Примера ради, Породични закон Федерације Босне и Херцеговине²¹ предвиђа да пре покретања поступка за развод брака брачни другови који имају децу над којом остварују родитељско старање, као и у случају трудноће жене, дужни су да поднесу захтев за посредовање физичком или правном лицу које је овлашћено за посредовање. Ако се брачни партнери не одазову на позив да учествују у поступку посредовања, поступак се обуставља, а у случају да поднесу тужбу за развод брака, суд ће је одбацити.²² У нашем праву, пак, ситуација је другачија. Уколико се супружници (или један од њих), иако уредно позвани, не одазову позиву за мирење, сматраће се да мирење није успело и наставиће се поступак нагодбе.²³ Уколико се затим један или оба супружника, иако уредно позвани, не појаве на нагодби, сматраће се да она није успела и наставиће се поступак по тужби за развод или поништење брака.²⁴ Другим речима, странкама се посредовање никако не може наметнути, већ од њега могу одустати споразумно или једнострано у свакој његовој фази.²⁵ Ипак, у домаћој литератури постоје предлози да би посредовање ипак требало да буде обавезан и неопходан услов за спровођење судског поступка развода брака, уз прецизно и опрезно регулисање примене.²⁶

¹⁸ Чл. 232. ст. 1-4. ПЗ.

¹⁹ Чл. 230. ст. 2., тач. 1-4. ПЗ.

²⁰ Видети: Ранђеловић, Д., *нав. чланак*, стр. 330.

²¹ Породични закон Федерације БиХ, Сл. новине бр. 35/2005, 41/2005 – испр., 31/2014 и 32/2019 – одлука УС.

²² Ранђеловић, Д., *нав. чланак*, стр. 330.

²³ Чл. 237. ст. 1. ПЗ.

²⁴ У том смислу видети чл. 244. ст. 1. ПЗ

²⁵ Видети детаљније: Поњавић, З., *Посредовање у брачним...*, стр. 473.

²⁶ Ранђеловић, Д., *нав. чланак*, стр. 334.

2.2. Поступак за покушај мирења

Мирење је могуће спровести само у брачном спору који је покренут тужбом за развод брака.²⁷ Из тога произлази да поступак мирења није могућ уколико је суду поднет предлог за споразумни развод брака. Поступак мирења се може спровести само уколико том поступку присуствују оба супружника, при чему их пуномоћници не могу заступати.²⁸ Штавише, пуномоћници не могу ни присуствовати мирењу. Ипак, стране могу унапред да одустану од мирења и нагодбе или само мирења у самој тужби за развод. Уколико у тужби не наведу да не желе мирење нити нагодбу, судија заказује рочиште за мирење.²⁹

Када је реч о спровођењу поступка мирења, тај задатак спроводе, уколико супружници пристану на психо-социјално саветовање, поред суда, и брачна и породична саветовалишта основана при Центру за социјални рад (у даљем тексту: ЦСР).³⁰ Њихове услуге се односе на превенцију поремећаја у породичним односима или у понашању деце, а најважнија делатност је психотерапијски рад.³¹ Међутим, проблематично је то што се често може догодити да особље ЦСР није похађало одговарајуће програме обуке у том смислу³², што би у будућности свакако требало променити, те подстицати усавршавање особља.

Мирење се може завршити успешно или неуспешно. Ако се супружници помире, сматраће се да је тужба за развод брака повучена.³³ То значи да је мирење успело, да су се постојећи проблеми између супружника решили или барем минимализовали. Конкретан конфликт је решен на миран начин, без развода брака. Међутим, мирење ће бити неуспешно уколико се један или оба супружника, иако уредно позвани, не одазову позиву на мирење.³⁴ Такав закључак не мора увек проистећи, тј. мирење не мора бити увек неуспешно само зато што се странке нису, из било ког разлога, одазвале том позиву. Суд или установа којој је поверен поступак посредовања може, додуше изузетно, уколико процени да има изгледа да дође до измирења, наставити с мирењем.³⁵ Ако не дође до помирења, наставља се с поступком нагодбе.³⁶

²⁷ Чл. 233. ПЗ.

²⁸ Чл. 235. ст. 1.-2. ПЗ.

²⁹ Ранђеловић, Д., *нав. чланак*, стр. 329.

³⁰ *Исто*, 332.

³¹ *Исто*.

³² У том смислу видети Извештај Центра за социјални рад у Нишу за 2015.: *Исто*.

³³ Чл. 236. ПЗ.

³⁴ Чл. 237. ст. 1. ПЗ.

³⁵ Цео чл. 237. ПЗ гласи:

1. Ако се један или оба супружника, иако су уредно позвани, не одазову позиву за мирење, сматраће се да мирење није успело, и наставиће се поступак нагодбе.

Како ПЗ наводи, суд или друга установа којој је поверен поступак посредовања саставља писмени записник о мирењу, који садржи изјаве супружника којима потврђују да су се помирили или да мирење није успело.³⁷ С обзиром на то да је поступак посредовања хитан, потребно је да се оконча у најкраћем временском року, а најдуже за два месеца од дана достављања тужбе суду, односно установи.³⁸ Ако установа којој је поверен поступак посредовања не обавести суд о резултатима мирења у року од три месеца од дана када јој је достављена тужба за развод брака, мирења ће спровести суд.³⁹ Он је дужан да рочиште за мирење закаже у року од 15 дана од дана када је истекао рок од три месеца.⁴⁰

2.3. Поступак за покушај нагодбе

Нагодба се спроводи у брачном спору који је покренут тужбом за поништење брака, односно тужбом за развод брака када мирење супружника није успело.⁴¹ Поступак за покушај нагодбе доприноси томе да се поремећени односи брачних партнера реше без конфликта након престанка брака.⁴² За разлику од поступка мирења, поступку нагодбе могу присуствовати пуномоћници супружника, те се на нагодбу позивају како супружници, тако и њихови пуномоћници.⁴³ Разлог потоњег законског решења вероватно лежи у томе што у поступку нагодбе треба решити значајна правна питања, због чега правно знање пуномоћника може помоћи странкама да дођу до обострано прихватљиве нагодбе.

Поступак за покушај споразумног окончања спора (нагодба) спроводи се пред истим органом који је покушао мирење.⁴⁴ Тај поступак се, пред судом или установом којој је такав задатак поверен, треба спровести у року од два месеца.⁴⁵ Уколико је у питању поступак нагодбе у спору за развод брака, тај рок се рачуна од дана када је окончано мирење, а ако је у питању спор за поништење брака, рок се рачуна од дана када је суду, односно

2. Ако не дође до помирења, у смислу става 1. овог члана, али суд односно установа којој је поверен поступак посредовања процени да има изгледа да до помирења дође, са мирењем се може наставити.

³⁶ Поњавић, З., *Породично право*, Београд, 2014, стр. 188-189.

³⁷ Чл. 238. ст. 1. ПЗ.

³⁸ Чл. 239. ст. 1. ПЗ.

³⁹ Чл. 239. ст. 2. ПЗ.

⁴⁰ Поњавић, З., *Породично...*, стр. 189.

⁴¹ Чл. 240. ПЗ.

⁴² Поњавић, З., *Породично...*, стр. 189.

⁴³ Чл. 242. ПЗ.

⁴⁴ Јовић-Прлаиновић, О., *нав. чланак*, стр. 71.

⁴⁵ *Исто*.

установи, достављена тужба за поништење.⁴⁶ Ако установа којој је поверен поступак посредовања не обавести суд о резултатима нагодбе по протеку рока од три месеца од дана окончања поступка мирења, односно од дана достављања тужбе за поништење брака, суд ће спровести поступак нагодбе.⁴⁷ Рочиште за нагодбу суд ће заказати у року од 15 дана од дана истека рока за нагодбу пред установом којој је био поверен поступак посредовања.⁴⁸

Суд, односно установа којој је поверен поступак посредовања настојаће да се супружници споразумеју: 1) о вршењу родитељског права; и 2) о деоби заједничке имовине.⁴⁹ Успех нагодбе се процењује према оствареним циљевима. Тако нагодба може: 1) у потпуности успети; 2) делимично успети; 3) бити потпуно неуспела.⁵⁰ Нагодба је успела уколико супружници постигну споразум о вршењу родитељског права и о деоби заједничке имовине.⁵¹ Ако супружници постигну само један од ових споразума, нагодба је делимично успела.⁵² У ситуацији када супружници, који су учествовали у поступку посредовања не постигну ни један од ова два споразума, или уколико се један или оба супружника, иако уредно позвани, не одазову позиву на нагодбу, нагодба је неуспешна.⁵³ Суд, односно установа којој је поверен поступак посредовања, саставља записник о нагодби који садржи споразум супружника о вршењу родитељског права и о деоби заједничке имовине, односно изјаве супружника да нагодба није успела.⁵⁴

Садржина поступка пред парничним судом који треба да донесе пресуду у брачном спору зависиће од резултата нагодбе.⁵⁵ Док се споразум о деоби заједничке имовине уноси у изреку пресуде, споразум о вршењу родитељског права ипак мора проћи извесну процену од стране суда.⁵⁶ Тај споразум ће бити унет у изреку пресуде једино уколико суд утврди да је споразум у најбољем интересу детета.⁵⁷ У случају да нагодба није успела, суд мора у истом парничном поступку решити, по службеној дужности, вршење родитељског права.⁵⁸

⁴⁶ Поњавић, З., *Породично...*, стр. 191.

⁴⁷ *Исто.*

⁴⁸ Поњавић, З., *Породично...*, стр. 191.

⁴⁹ Јовић-Прлаиновић, О., *нав. чланак*, стр. 71.

⁵⁰ Поњавић, З., *Породично...*, стр. 190.

⁵¹ Јовић-Прлаиновић, О., *нав. чланак*, стр. 71.

⁵² *Исто.*

⁵³ *Исто.*

⁵⁴ Чл. 245. ст. 1. ПЗ.

⁵⁵ Поњавић, З., *Породично...*, стр. 191.

⁵⁶ *Исто.*

⁵⁷ *Исто.*

⁵⁸ *Исто.*

3. Ко спроводи посредовање у брачном спору?

У свакодневном говору, научној и стручној јавности која уопште тангира медијацију говори се о посреднику (медијатору), као физичком лицу које, начелно говорећи, помаже странкама да на независтан, непристрасан и неутралан начин дођу до обострано прихватљивог решења.⁵⁹ Међутим, посредовање у брачном спору по правилу спроводи суд.⁶⁰ Прецизније, у погледу надлежности у начелу постоје два институционална облика: може се одвијати у оквиру суда или изван суда, од стране других органа (орган старатељства, брачно или породично саветовалиште, односно друга установа надлежна за посредовање у породичним односима).⁶¹ Када се ради о судовима или органима старатељства треба рећи да је њихова улога у овим поступцима дефинисана домаћим прописима која уређују надлежност и начин рада.⁶² Ипак, ово се не може рећи за услуге брачних и породичних саветовалишта, а нарочито за установе које су специјализоване за посредовање у породичним односима.⁶³ Стога је потребно да надлежно министарство донесе правила којима би се уредили услови за рад ових установа у пружању стручне помоћи у поступку посредовања.⁶⁴ Оно што се поставља као питање јесте нужност да и установа специјализована за посредовање у породичним односима, из јавног или приватног сектора, у конкретном случају пристане на то.⁶⁵ У сваком случају, потребан је пристанак како посредника, тако и странака да се поступак спроведе.⁶⁶ Са друге стране, када установа специјализована за посредовање у породичним односима пристане да врши посредовање не постоји никаква обавеза да она то и учини.⁶⁷

Конкретно лице које преузима улогу посредника требало би да поседује читаву лепезу вештина и способности да би се овај поступак спровео, као што су: вештина слушања, изграђивања поверења, креативност, флексибилност.⁶⁸ У литератури је истакнуто да би судије, у циљу успешног спровођења поступка

⁵⁹ Тако, у смислу ЗПРС видети чл. 33. ст. 1. Који наводи да је посредник физичко лице које на независтан, неутралан и непристрасан начин посредује између страна у спорном односу.

⁶⁰ Ранђеловић, Д., *нав. чланак*, стр. 331.

⁶¹ Поњавић, З., *Посредовање у брачним споровима...*, стр. 473.

⁶² *Исто*, стр. 474.

⁶³ *Исто*; Интересантно је да у већини земаља у којима је посредовање у брачним споровима развијено, постоје бројне приватне и јавне службе и организације за пружање услуга посредовања, за пример Немачке, Француске, Енглеске видети Ранђеловић, Д., *нав. чланак*, стр. 332.

⁶⁴ Поњавић, З., *Посредовање у брачним споровима...*, стр. 474.

⁶⁵ *Исто*.

⁶⁶ *Исто*.

⁶⁷ *Исто*.

⁶⁸ Ранђеловић, Д., *нав. чланак*, стр. 331.

посредовања, требало да заврше обуку за медијатора. Међутим, у пракси је такву обуку прошао само одређени број судија.⁶⁹ Потреба за усавршавањем судија са посебним вештинама и знањима за посредовање у бракоразводном спору је значајна да би се боље упознали са суштином овог начина решавања спора.⁷⁰ Када је реч о споровима интензивног емотивног контекста изузетно је важно да странке буду упознате са могућности решавања спора путем медијације.⁷¹ У том смислу, судови имају кључну улогу у пружању информација и упућивању страна на поступак посредовања.⁷² Појашњавање концепта посредовања и његово приближавање супружницима би их охрабрило да са овим поступком барем покушају.

На крају, у литератури је истакнуто да би било неопходно омогућити и физичким лицима, као обученим породичним медијаторима, да спроводе поступак посредовања, а затим у складу са чл. 33. Закона о посредовању у решавању спорова, прописати посебне услове које посредник мора испунити, а који ће пружити гаранцију да ће на одговарајући начин приступити решавању сложених емоционалних односа у брачном спору.⁷³

4. Значај посредовања у брачном спору

За разлику од „обичног“ вођења парнице у брачном спору без поступка посредовања, бенефити посредовања су у томе што је овај поступак добровољан, брз, што странке самостално доносе одлуку о властитом спору, и што поступак могу прекинути у сваком тренутку. Посредовање омогућава странама да, без обзира да ли одлуче да наставе заједнички живот или не, задрже добре личне односе, који су од пресудног значаја за стварање повољне климе за раст и развој детета (деце).

Позитивни ефекат од поступка посредовања, поред самих странака, имају и судови. Шира употреба посредовања допринела би санирању или бар смањењу постојећих слабости судова изражених, пре свега, у великом броју заосталих предмета, неефикасној достави, а тиме на неки начин и неефикасним процедурама, те спорном извршењу пресуда.⁷⁴ „Обичан“ судски процес не може представљати довољно добар пут којим се спорни односи међу партнерима разрешавају, већ напротив, то неминовно води њиховом даљем погоршању, будући да ће једна страна увек осећати да јој је нанета одређена неправда.⁷⁵ Супружници су сврстани у две супротстављене стране које настоје

⁶⁹ Јовић-Прлаиновић, О., *нав. чланак*, стр. 22.

⁷⁰ *Исто*, стр. 70.

⁷¹ *Исто*.

⁷² Ранђеловић, Д., *нав. чланак*, стр. 331.

⁷³ *Исто*, стр. 333-334.

⁷⁴ Петровић, М., *нав. чланак*, стр. 874.

⁷⁵ Ковачек Станић, Г., Самарџић, С., *нав. чланак*, стр. 29.

да изношењем одређених аргумената обезбеде боље изгледе за решавање спора у своју корист. При таквом стању ствари, криза, која постоји између партнера, још више се продубљује и удаљава их од било каквог компромиса. Стога, правна процедура може водити нарушавању и онако крхких породичних односа, док породична медијација има за циљ да стимулише комуникацију и смањи конфликт на најмању меру.⁷⁶

У поступку посредовања нема победника и губитника, задовољне и незадовољне стране. Напротив, уз помоћ суда или друге установе којој је поверено посредовање, супружници треба да пронађу решење које ће задовољити захтеве обе стране. Уместо да једна другу посматрају као противника кога треба понизити, брачни партнери уз помоћ посредника треба да схвате да мржњом ништа неће постићи. Ово посебно у ситуацији када имају малолетну децу којој су оба родитеља потребна да им обезбеде прихватљиво окружење за одрастање. То ће постићи само уколико оставе по страни разлоге који су довели до сукоба, и уместо да другу страну посматрају као непријатеља, прихвате мирно решење свога конфликта. Такво решење брачног спора је круна поступка посредовања, с обзиром на то да ће породица и даље остати функционална. Зато неће бити сувишно ако се каже да се посредников допринос у решавању породичних спорова може поистоветити са улогом миротворца.

5. Закључак

Посредовање у брачном спору је, у смислу ПЗ, осмишљено као двофазни процес (мирење и нагодба). Циљ првог је да се конфликт реши без развода брака, док је циљ другог да се поремећени однос супружника реши без конфликта након поништења или развода брака.⁷⁷ Отуда су користи од решавања брачних конфликта (спорова) у поступку посредовања вишеструке – скраћује се време за решавање спорова, супружницима се даје још једна шанса за помирење, те уколико се то не догоди, могућност да сами буду креатори нагодбе, а не неко трећи. Сукобљене стране, које су биле непријатељски настројене једна према другој, током овог поступка могу изградити блиске, чак и пријатељске односе. Ипак, мањкавост нормативних аката којима је предвиђена примена посредовања у брачним споровима је приметна, те би имало смисла у будућности их прецизирати и појаснити.

У сваком случају, иако су евидентни бенефити поступка посредовања код решавања брачних спорова, шира јавност није довољно упозната са предностима овог поступка. Зато би промоцији посредовања у таквим споровима требало поклонити много већу пажњу него до сада. Уз наведено, неопходно је поклонити већу пажњу усавршавању вештина које мора имати

⁷⁶ Поњавић, З., *Посредовање у брачним споровима...*, стр. 466.

⁷⁷ Чл. 234. и чл. 240. ст. 1. ПЗ.

лице које, у име надлежног органа, спроводи посредовање као неизоставног актера овог поступка, како би свој део посла обављало професионално и квалитетно. Потребно им је омогућити стицање већег теоријског и практичног знања што би се могло постићи чешћом едукацијом кроз курсеве и стручне тренинге. Од његове стручности и обучености зависи да ли ће се процес посредовања успешно одвијати и да ли ће резултат бити у складу са могућим очекивањима. Захваљујући његовој елоквентности и предузимљивости, супружници, који су у почетку били непријатељски настројени једно према другом, могу, кроз сагледавање сопствених интереса и потреба, приближити наизглед непомирљиве ставове и самостално изнаћи решење спорне ситуација која је оптерећивала њихов дотадашњи однос.

Без обзира на то ко у пракси спроводи посредовање у брачном спору, тј. да ли је реч о суду или неком другом повереном органу, врло је важно да се дотично лице које тај поступак спроводи добро припреми и да супружницима објасни своју улогу, али и смисао и значај посредовања. Само у том случају може се очекивати да ће обоје прихватити учешће у овом поступку са много већим ентузијазмом, знајући шта могу да очекују као крајњи резултат.

*Emilija Kostić, LL.M., Research Associate
Faculty of Law, University of Kragujevac*

THE REVIEW OF THE MEDIATION PROCEDURE IN MARITAL DISPUTES IN SERBIAN LEGAL SYSTEM

Summary

The aim of this research is to indicate on advantages of mediation in the resolution of marital disputes, as this avoids stressful situations not only for conflicting parties, but also for children who are thereby, without their will, drawn into the conflict produced by their parents. With this manuscript, the author tries to explain the mediation procedure in marital disputes, then who carries out the mediation procedure, as well as to point out the importance of such a procedure in this kind of disputes. In conclusion, the author, evaluating the positive sides of the mediation procedure, tries to provide suggestions for greater affirmation of this way of resolving marital disputes.

Key words: *mediation, mediation in the marital dispute, mediator, settlement, conciliation.*

Литература

- Ваван, З., *Извршење судских одлука из односа родитеља и деце*, докторска дисертација, Правни факултет Универзитета Унион у Београду, 2019.
- Закон о посредовању у решавању спорова - ЗПРС, Сл. гласник РС, бр. 55/2014.
- Јовић-Прлаиновић, О., *Бракоразводна медијација*, Зборник радова: Правни аспекти савремених друштвених кретања у Републици Србији, Косовска Митровица, 2019.
- Ковачек Станић, Г., Самарџић, С., *Да ли (породично) право штити породицу?*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 1/2021.
- Недић, Б., Арсић, Ј., *Препоруке за развој и примену медијације у Србији*, Београд, 2011.
- Петровић, М., *Окончање поступка медијације и његове последице*, Зборник радова: Услуге и одговорност, Крагујевац, 2017.
- Препорука бр. Р (98) 1 Комитета министара Савета Европе државама чланицама о породичној медијацији. Доступна на сајту: http://www.medijacija.org/wp-content/uploads/2018/04/5_2_Prepоруке-Saveta-Evropsе-o-porodicnoj-medijaciji.pdf
- Поњавић, З., *Породично право*, Београд, 2014.
- Поњавић, З., *Посредовање у брачним споровима: Однос посредовања и судске процедуре*, Правни живот, бр. 10/2007.
- Поњавић, З., *Приватизација породице и породичног права*, Београд, 2009.
- Породични закон – ПЗ, Сл. гласник РС, бр. 18/2005, 72/2011 – др. закон и 6/2015.
- Породични закон Федерације БиХ, Сл. новине бр. 35/2005, 41/2005 – испр., 31/2014 и 32/2019 – одлука УС.
- Ранђеловић, Д., *Поступак посредовања у брачним споровима*, Зборник радова Породични закон – дванаест година после, Београд, 2018.